

Oorlog tegen migratie

Is migratie enkel een probleem van de ander?

Hoe komt het dat velen weinig of helemaal geen interesse betonen in mensen die op de vlucht zijn of die op zoek zijn naar een beter leven? Blijkbaar wil niemand ze hebben.¹ Onze zogeheten beschavingsgeschiedenis kent vele gênante voorbeelden van groepen of individuen die worden afgewezen. De vervolging en niet-welkomcultuur van de Joodse bevolking met het antisemitisme voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog is een pijnlijk voorbeeld.

Zijn we enkel nog in onszelf geïnteresseerd? De laatste decennia heerst er zelfs een antimigratiecultuur. De Europese Unie voert volgens mij al een hele tijd een oorlog tegen migratie maar dat zullen ze zo niet formuleren. Wat op het spel staat is niet alleen een kwestie van de migranten. Het gaat ook over ons allemaal, over het heden, over de toekomst van de mensen en van de mensheid.²

Dubbel spel: helpen en profiteren

Gewelddadige conflicten en oorlogen blijven de mensheid verscheuren, onrecht en discriminatie volgen elkaar op en blijven ons achtervolgen. De eerste slachtoffers hierbij zijn vooral de armste en de meest benadeelde mensen die daarvan de gevolgen dragen. De grootste ellende en armoede spelen zich af in de armste en fragiele landen, o.m. in Haïti, Jemen of Somalië. Er is een zeer groot aantal mensen op de vlucht voor ellende en voor de gevaren van een omvang die wij ons niet kunnen voorstellen.

Onze wereldgemeenschap slaagt er maar niet in om controle te krijgen over het inperken en wegwerken van de oorzaken van armoede, onrecht of gewapend geweld. Verplaatsing en transitie ontstaat door armoede, door falend bestuur, mensenrechtenschendingen en gewapende conflicten.

Westerse landen spelen vaak dubbel spel met enerzijds wapenleveringen aan bepaalde regimes en/of aan gewapende groepen én anderzijds betalen zij om het aantal slachtoffers van het plaatselijk geweld in te dammen en hun levenscondities minimaal te verbeteren.

De grote wapenleveranciers zijn gekend: o.m. de Verenigde Staten, Rusland, China maar ook landen van de Europese Unie. Een land als Zweden heeft een

---

¹ Zie het boek van Linda Polman, *Niemand wil ze hebben; Europa en zijn vluchtelingen* Uitgeverij Jurgen Maas, 2019, 279 blz.

² <https://www.rkddocumenten.nl/rkddocs/index.php?mi=600&doc=7386>

grote wapenexport én tegelijkertijd een (redelijk) hoog percentage ontwikkelingshulp of -samenwerking. De grote wapenontvangers zijn ook gekend, met hier het meest in het oog springend Saoedi-Arabië.³

Ongecontroleerde migratie is het gevolg van de ontelbare ongecontroleerde (gewapende) conflicten in de wereld. De meeste vluchtelingen of verplaatste personen (intern ontheemde mensen) verblijven in het eigen land of in de regio. In totaal zijn 68,6 miljoen mensen op de vlucht of verplaatst.⁴ Internationale instellingen en ngo's doen hun best om die mensen een eerste opvang te geven.

De noodzakelijke financiële bijdragen om vluchtelingen ter plekke te helpen zijn onvoldoende en worden door vele regeringen eerder verminderd dan vermeerderd. Het zijn vooral westerse regeringen én de EU die geld spenderen aan internationale hulporganisaties. Waar blijven de anderen?

Velen zijn gewoon weg niet welkom

De antimigratiepolitiek heeft zich diepgeworteld in onze zogenaamde beschavingscultuur. Velen zijn gewoon weg niet welkom! Sommige rijke landen betalen veel geld om vluchtelingen te houden waar ze zijn. Schendingen van mensenrechten door bepaalde regimes worden dan vaak door de vingers gezien.

Momenteel worden er 'deals' gesloten, het weggopen van de problemen. De financiële deal van de Europese Unie met Turkije van 2016 betreffende vluchtelingen uit Syrië, Irak of Afghanistan is hiervan een duidelijk voorbeeld.⁵ Velen blijven steken in kampen in Turkije.

Naties voelen zich vrij snel 'overweldigd' door de komst van migranten. Instroom vraagt inderdaad om passende maatregelen en vooral veel tijd. Opvang en goede integratie is uiterst belangrijk. Voor vele rijkere landen blijft de grens voor migranten echter potdicht. Zo laat Japan er nauwelijks een tiental per jaar binnen!

Oorlog tegen migratie

Reeds vele jaren voert de EU een 'oorlog tegen migratie' en die campagne is de laatste jaren fel toegenomen. Vluchtelingen opnemen uit communistische landen was destijds in het kader van de Koude Oorlog een regel (zoals uit

---

³ <https://www.sipri.org/research/armament-and-disarmament/arms-transfers-and-military-spending/international-arms-transfers>

⁴ <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

⁵ https://www.europa-nu.nl/id/vk20gbq097wa/vluchtelingendeal_tussen_eu_en_turkije

Hongarije in 1956), zij het niet al te veel. Maar bij het einde van de Koude Oorlog in november 1989 én het wegvallen van de Sovjet-Unie in 1991 zijn de EU en vele EU-landen bijzonder terughoudend in de opvang van migranten.

Toen de Koude Oorlog afliep waren er zesendertig gewapende conflicten gaande. Begin de jaren negentig waren al drie miljoen mensen van huis en haard verjaagd in het Grote Merengebied in Oost-Afrika en waren meer dan twee miljoen mensen uit Irak gevlucht. Op de Balkan luidden partijen de Koude Oorlog uit met een oorlog die ten minste vier miljoen vluchtelingen en ontheemden veroorzaakte. Tegenwoordig zijn Syrië, Somalië en Afghanistan de grootste vluchtelingenproducenten.

Vluchtelingen doen vooreerst aan zelfhulp

Vele mensen in gevaarlijke of inhumane gebieden weigeren hun leven verder te riskeren en besluiten om zichzelf te redden. Zelfhulp. Vele betrokkenen, vooral jongeren, trachten hun levensbedreigende situatie te ontvluchten en zoeken beterschap elders, zo ook en vooral in westerse landen.

Vluchtelingen mogen niet teruggestuurd worden naar een land waar hun leven gevaar loopt. Internationale verdragen zijn er om gerespecteerd en toegepast te worden. De komst van migranten verloopt met ups en downs.

Ook in België zijn er ontelbare lokale initiatieven om mensen in nood op te vangen. Godzijdank zijn er zulke mensen die hun nek uitsteken. Sommigen delen zelfs hun eigen huisvesting. Zij vormen een deel van het zogenaamde middenveld, dat al vele jaren met de vinger wordt gewezen als naïef of als *guttmensch*, de naïeve idealist of dromer.

Creëren van draagvlak

Sommige politici beweren dat er geen of onvoldoende draagvlak bestaat voor de opvang van migranten, of toch niet voor te grote aantallen migranten.

Maar een draagvlak creëer je ook, ten goede of ten kwade! Door een antimigratieretoriek in de media en beleid te voeren zal je het draagvlak onder de bevolking niet vergroten. Het is evident dat een meerderheid van de bevolking de komst van mensen uit andere landen moet kunnen aanvaarden. Anders is integratie moeilijk of onmogelijk. Wij beseffen onvoldoende dat migratie zal blijven en dat het zich in verschillende vormen zal blijven aandienen.

Van de overheid verwachten wij dat de opvang van vluchtelingen op een georganiseerde, gecontroleerde, menselijke en waardige wijze kan verlopen. Wanneer dat niet het geval is, ontstaat er onzekerheid of angst onder de

bevolking. Angst berooft de mens van het verlangen en het vermogen om de andere, die anders is dan ik, te ontmoeten en te helpen.

“Maak het leven van de binnenkomende vluchtelingen niet te aangenaam want dat trekt vele anderen aan” is een beleid dat vele regeringen voeren. Onverschilligheid op alle niveaus van onze samenleving is troef. Velen brengen liever een stem uit tegen migratie. Dat zal de problemen niet oplossen, enkel verplaatsen. We leven met heel wat dogma's zoals “eigen ik eerst” of “eigen voordeel eerst” en ook “eigen winst eerst”. In dat plaatje past geen hulp voor migranten.

Velen kijken naar migranten als de oorzaak van alle kwalen van een samenleving. Zo ontstaat afwijzing en uitsluiting. Altijd opnieuw is de buitengroep minderwaardig. Wanneer mensen zich als uitgesloten of zelfs als ‘onbestaand’ voelen, neigen velen naar radicalisering, geweld, geraken in criminaliteit of terrorisme. Dat kan toch niet de bedoeling zijn! Antimigratie is een dogma of ideologie geworden. Ideologen zijn er altijd van overtuigd dat ze de waarheid in pacht hebben.

Mensen zullen het beste met elkaar voorhebben

Het zich openstellen voor anderen verarmt niet, maar verrijkt, omdat het helpt om menselijker te zijn. Het helpt om zichzelf te zien als onderdeel van een groter geheel. Het helpt te zien dat ons doel niet besloten ligt in onze eigen belangen, maar in het welzijn van de mensheid. De boodschap is dus: niemand uitsluiten - opteren voor inclusiviteit. Mensen zullen het beste met elkaar voorhebben.

Dat vraagt om individuele en gemeenschappelijke solidariteit. Solidariteit is één van onze normen en waarden. Solidariteit zal vooreerst structureel zijn, georganiseerde solidariteit. Het is pijnlijk vast te stellen dat de meeste regeringen blijven hangen onder de 0,7 % van het budget voor ontwikkelingsamenwerking. Diezelfde regeringen pleiten wel voor het wegwerken van de oorzaken van de migratie maar doen er weinig of niets concreet aan. Je kan geen dubbele en tegenstrijdige retoriek aanhouden.

De dag van vandaag, en dat sinds de jaren 80 van vorige eeuw, is solidariteit geen modewoord. Het blijft in volle afbouw. Tendensen binnen politieke fracties dringen solidariteit naar de privésfeer. Niet altijd zeker dat dan de noodzakelijke betrokkenheid op andere mensen zal blijven bestaan. Liefdadigheid is goed en doet deugd aan de intermenselijke verhoudingen. Het is ook nodig maar eerder tijdelijk, fragmentarisch. Sterft de solidariteit af, dan schaadt dat de burger.

Vanuit rechtvaardigheidsoogpunt weten we dat je altijd naar een maatschappelijk systeem moet kijken vanuit het standpunt van de minstbedeelde. Van onderuit dus. Nooit van boven naar beneden. De ratio essendi, de zijnsgrond, de bestaansgrond van ieder van ons is het mens zijn, uniek en onvervangbaar. Iedereen moet een fundamentele gelijkheid en evenwaardigheid toegekend worden.

Vrijheid van kritiek

In het publieke debat betreffende migratie ben je voor of tegen vluchtelingen, daar zit niks meer tussen. Democratie, is dat niet de geweldloze botsing van verschillende meningen? Het beschaafd georganiseerd meningsverschil? In een democratie is er de vrijheid van kritiek. Op de lange termijn zal een 'open democratie' vooruitgang produceren. Als dat niet het geval is loopt er iets fout met de democratie. De wil om ten minste het bestaansrecht van een andere mening te erkennen vormt de kern van iedere democratie.

Daarom dit pleidooi voor solidariteit, betrokkenheid en mededogen voor de mens op de vlucht of in nood. Ieder mens heeft recht op veiligheid. We hebben nog een hele weg af te leggen.

Brussel, 6 juni 2019

Fr. Paul Lansu,

Senior Policy Advisor,

Pax Christi International